

Щербакова О.А.,

к.філол.н., доцент і старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу лідерства та інституційного
розвитку вищої освіти, Інститут вищої освіти НАПН України

РИТОРИКОЗНАВЧІ ЗАХОДИ У СУЧАСНИХ КЛАСИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ ЯК ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ ЇХНЬОЇ БАГАТОГРАННОЇ РИТОРИКО-КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКО-ЛИТОВСЬКО-КАНАДСЬКИХ ЗВ'ЯЗКІВ)

Одним із перспективних напрямів розвитку риторико-комунікативної культури сучасного університету як інтегративного фактора формування академічної еліти є виявлення епіцентрів міжнародних риторикознавчих заходів, що проводилися на базах класичних університетів і є головними платформами для розвитку їхньої багатогранної риторико-комунікативної культури. Тож мали дослідницький інтерес до вивчення стану розвитку риторико-комунікативної культури сучасного університету на прикладі аналізу актуальної проблематики низки міждисциплінарних риторикознавчих заходів, що відбулися 2015–2016 рр. в університетах України, Польщі Литви і Канади (послідовність країн – за хронологією дат і подій).

За приклад українсько-польських риторикознавчих зв'язків взято Міжнародну наукову конференцію «Риторика як пропедевтика й теорія комунікації» (Суми, 18–19 березня 2015 р.), що об'єднала зацікавлених у вивченні ролі і змісту риторики у соціально-політичних, філософських та медійних науках, теорії та практики конфліктології і сучасних маніпулятивних засобах переконання, впливу медіа на формування морально-етичних цінностей у студентському середовищі. Вона була проведена за участі таких установ: Сумського національного аграрного університету (кафедра філософії і соціології, на базі якої проводилася); факультету менеджменту і соціальної комунікації Ягеллонського університету у Кракові, Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка (кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» і соціально-гуманітарних дисциплін), гуманітарного факультету Університету (Вищої школи) господарчих наук у Варшаві, філософського факультету Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна.

Зауважено й на трьох риторикознавчих заходах, запроваджених Польським риторичним товариством (за участі інших інституцій) з метою поглиблення знань про риторику та риторичну культуру, заохочення викладання риторики та інтеграції людей і установ, котрі її вивчають. До них згрупуємо: конференцію «Риторика у суспільстві знань» («Rhetoric in the Knowledge Society»), що пройшла торік у Варшавському Університеті; XIV Конференцію «Риторика графічних засобів масової інформації» (XIV Konferencję «Retoryka wizerunku medialnego») (обидва – Варшава, 24–

27 липня й 5–6 листопада 2015 р.), проведено на факультеті соціальних наук Аграрного університету, та міждисциплінарну наукову конференцію «Риторичні традиції в культурі Просвітництва і Романтизму» («Tradycje retoryczne w kulturze oświecenia i romantyzmu»), котра відбулася у Люблінському католицькому університеті Іоанна Павла II (Люблін, 26–27 листопада 2015 р.).

Завдяки цьогорічному науковому стажуванню за Міжнародною програмою підвищення кваліфікації для освітян «Сучасний європейський університет» (Краків, Слупськ, Гданськ, 20–29 лютого 2016 р.), організованому Східно-Європейським інститутом психології (Україна-Франція), Поморською академією у Слупську (Польща) у партнерстві з низкою інституцій України та Польщі, нами набуто важливого досвіду й окреслено перспективи можливих досліджень. Адже у Польщі такі роботи проводяться у Варшавському і Краківському університетах, в Академії гуманітарних наук у Пултуську. Торік запроваджено нову програму «Риторика в культурі» для студентів Інституту культурології філософського факультету Люблінського католицького університету Іоанна Павла II, де серед новітніх (2016/2017 рр.) напрямків бакалаврських (ліценціат) і магістерських студій є і прикладна риторика. За підсумками стажування нами було представлено кваліфікаційну роботу «Аналітичний огляд розвитку риторикознавчих подій і заходів початку ХХІ століття за участі представників університетської й академічної еліти вітчизняних і зарубіжних інституцій та організацій», на підставі чого отримано Диплом № ЕЕ 10-16 (і додаток до нього).

Проаналізовано також конструктивні результати проведення Міжнародної наукової конференції «Риторика і форми європейської культури: від традиції до сучасних викликів» в Університеті Вітовта Великого (Каунас, 6–7 травня 2016 р.), міждисциплінарної конференції «Викладання риторики крізь призму часу і світу» в Університеті Калгарі (Калгарі, 31 травня – 2 червня 2016 р.) і круглого столу «Риторика у вищій освіті та риторико-комунікативна культура особистості в університетському й академічному середовищах: вітчизняні традиції і міжнародний досвід» в Інституті філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, (Київ, 22 червня 2016 р.), ініційованого нами у рамках ХХV Міжнародної наукової конференції «Мова і культура» імені професора Сергія Бураго.

Доходимо таких висновків:

1) виявлені новітні епіцентри риторикознавчих заходів (проведених на базах класичних університетів) дозволяють сфокусуватися на змісті їхньої багатогранної діяльності щодо активного запровадження науково-педагогічного дискурсу з актуальних освітніх проблем вищої школи в Україні, Європі та світі, а також свідчать про новітній етап в еволюційному розвитку риторикознавчої думки і прикладної риторики в Україні та поза її межами;

2) визначені (на основі вивчення українсько-польсько-литовсько-канадських зв'язків у цій галузі знань) прізвища сучасних риторів дозволяють відмітити їхні внески до розвитку вітчизняного і зарубіжного риторикознавства

початку ХХІ ст. і розширюють наші уявлення про тематичне коло їхніх наукових уподобань;

3) зауважені своєрідність і змістовне наповнення риторикознавчих видань (за матеріалами зазначених заходів) відображають широкий спектр міждисциплінарних зв'язків класичної риторики з новітніми історичними, філософськими, філологічними, політичними, релігійними, соціологічними, педагогічними, освітянськими, лідерськими аспектами вивчення.